

МИЛАН Д. ВУРДЕЉА*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

СТВАРАЛАЧКА АКТУЕЛИЗАЦИЈА СПЕЦИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ МЕТОДА У ИНТЕРПРЕТАТИВНОЈ МЕТОДОЛОГИЈИ МИЛИЈЕ НИКОЛИЋА

У раду се разматра удео стручних наставних метода у интерпретацијама књижевних дела које су приложене у интегративној монографији *Методика наставе српског језика и књижевности* Милије Николића. Како се један од темељних и често образлаганих научних ставова Милије Николића тиче неопходности заснивања методологије наставе књижевности на верификованим и плодотворним достигнућима књижевне теорије, критике и историје, истраживање ће укључити имплицитна гледишта аутора на погодности, домете, али и нужна ограничења такве методологије у наставном процесу. То подразумева стицање увида у Николићево промишљено и адекватно одабирање књижевнотеоријских приступа (семиотски, структуралистички, феноменолошки, рецепционистички и др.) текстовима различитих жанрова, а у наставним ситуацијама намењеним ученицима који се разликују по узрасту, предзнању и способностима. Анализа Николићевог методичког приступа прози Милоша Црњанског, Иве Андрића, Лазе Лазаревића, Петра Кочића и неколицине других аутора, требало би да истакне његову склоност ка корелативном поступању, постављању и решавању литерарних проблема, те подстицању стваралаштва ученика.

Кључне речи: стручне методе, методика наставе књижевности, Милија Николић, стваралачке активности ученика, литерарни проблем, интерпретација, херменеутика.

1. Уводна разматрања

Једна од најочљивијих одлика целокупног теоријско-практичног система Милије Николића, посебно у сфери методике наставе књижевности, јесте остварена тежња да се научне претпоставке интерпретативног процеса у учионици аргументују као неопходне, преодређујуће и утемељујуће. Схватајући које су специфичности наставе матерњег/српског језика и књижевности, Николић је настојао пронаћи праву меру када је реч о комбиновању метода из корпуса опште методике/дидакти-

* milan.vurdelja93@gmail.com

ке са једне, те стручних (специјалних), предметној методологији иманентних метода са друге стране.

Неколике тенденције у обликовању наставних програма, данас програма наставе и учења, израженије од почетка овог века, аргументовале су Николићева уверења која се тичу (дидактичког) принципа научности. Слично се може приметити и поводом обликовања уџбеника (читанки, радних свезака, граматика, дигиталних уџбеника, па и приручника за наставнике) који су данас у употреби. Иако су, када је реч о захтеву мотивисања ученика за „рад на тексту”, настојања приређивача уџбеника остала еквивалентна онима с почетка модерног школства, размере у којима се књижевноисторијски и књижевнотеоријски пасажии прожимају са дидактичко-методичком апаратуром су веће у поређењу са истима елементима уџбеника публикованих пре деведесетих година прошлог века. Из овога се може извести понешто паушалан, али не и нетачан закључак: аналогно разграновању науке о књижевности и успостављању нових полазишта и поддисциплина током друге половине двадесетог века, и на његовом измаку, и наставна методологија, предвиђена програмских решењима и садржајима основних наставних средстава, мењала се и, сасвим извесно, усложњавала.

Поменути принцип научности Николић је видео као исходишни за све друге принципе којима се треба водити приликом предавања књижевног знања ученицима, а чини се да је у тој релацији повлашћивао принципе рационализације, прилагођености градива узрасту и способностима ученика, те условности. Обим и квалитет назначеног знања, дакако, варира пре свега с обзиром на школски узраст ученика. Свеједно, број у настави присутних књижевнотеоријских термина и концепата, односно књижевноисторијских података који им се придружују у средњошколској настави, показује колико су разложне и убедљиве Николићеве тезе које се тичу стваралачког поимања стручних метода. У даљем осврту на ово питање покушаћемо да коментарисањем избора и садржине приложених интерпретација наставних јединица у Николићевом интегративном издању – *Методџици наставе српској језика и књижевности*, први пут објављеној 1988. под насловом *Методџика наставе српскохрватској језика и књижевности*, па надаље допуњаваној и проширеној – те увидом у конструктивно и непретенциозно третирање наратолошке теорије у *Формама приповедања у уметничкој прози Лазе Лазаревића* (1973) илуструјемо тврдње из експозиције овог рада.

2. Увид у назначену грађу

Пођимо од старијег од наведених издања. Премда оно није искључиво посвећено наставном контексту, и данас наставницима може пружити поуздане смернице за приступ стваралаштву пионира психолошке приповетке и, с незанемарљивим аргументима, представника дезинтеграције реализма у историји српске књижевности (в. Живковић 1994: 170–180). Оно што је приметно у свим сегментима Николићевог проучавања прозе Лазе Лазаревића, то је одмереност при аплицирању теоријских, првенствено наратолошких поставки на конкретне наслове из пишевог опуса.

Наиме, потреба за одабирањем и потврдом теоријских гледишта ради откривања битних уметничких особености дате прозе условила је у Николићевој студији усредсређивање на ограничен термилошки и појмовни апарат из домена наратологије, будући да се она управо у време објављивања овог истраживања конституише као проминентна дисциплина науке о књижевности, испољавајући све изразитије и оно због чега ће једна њена верзија понети епитет *коинитивна*. У *Формама приповедања у уметничкој прози Лазе Лазаревића* тако је теоријска и критичка апаратура (референирани су Борис Томашевски и Виктор Виноградов, затим историчари књижевности и критичари Димитрије Вученов, Јован Скерлић, Радомир Константиновић и др.) са мерљивим и знатним научним резултатима функционализована као интерпретативно оруђе аутора. Циљ употребе таквог „оружа” није што уверљивија демонстрација теоријским знањем прожетог читања, уз налажење и коментарисање довољног броја за то знање илустративних места у Лазаревићевом делу, него апострофирање онога што је прецизно назначено у наслову књиге: уметничког квалитета испитиване прозне грађе.

Научно опредељење Николића да аналитичком минуциозношћу не угрози естетичку примарност, али ни флуидност књижевног дела, опредељење које се ишчитава са многих страница књиге на коју се осврћемо, постаће главним оријентиром Николића као методичара наставе. Готово пословично, данас је тај оријентир, тј. став који из поверења у њега проиходи, сажет у Николићевој оцени да се „писац појављује као најбољи методичар” (Николић 2012: 195). Она је одиста више од лапидарно и умесно сročеног запажања, јер се њоме сугерише поверење у примарност предметности наставног рада, оснажено чињеницом да би другачије поступање одузело супстанцијалност настави књижевности.

Део Николићевог доприноса методици наставе књижевности као дистинктивној дисциплини јесте додатно осмишљавање појмова који су унутар система те дисциплине међу надређенима: динамике интерпретације и интеграционих чинилаца тумачења. Под првим појмом се

подразумева комплексан саоднос примене методичких радњи и успостављања наставних ситуација током свестраног сагледавања садржинско-формалне целине књижевног дела у настави. Пожељно је да у том процесу и примена стручне методологије буде саображена интеграцијском поступању (уп. Стакић 2002: 42). Под другим појмом се, у духу малопре цитиране опаске, подразумевају они, феноменолошки говорећи, аспекти књижевног дела који су на јединствени начин елементи кохезије у његовој укупној уметничкој структури, па као такви представљају нарочити, поуздани темељ и за његово наставно тумачење.

Управо ће форме приповедања заузети једну од шест кључних позиција у подели интеграционих чинилаца, захваљујући којима се унапређује плодотворност наставне обраде било ког књижевног дела. Замисао о наставниковој приоритизацији одређених сегмената текста (садржинских, формалних, тј. обликотворних, језичко-стилских, семантичких итд.) у оквиру интерпретативног рада са ученицима, те обрађавање своубухватног увида у свет уметничког дела као артикулације те замисли, представљају значајне карактеристике методологије коју је заступао Милија Николић. То је нарочито приметно у светлу односа који је у његовим студијама заговаран спрам конкретизације стручних метода у низу наставних интерпретација.

Сабравши чак 17 помно структурираних обрада ондашњих наставних јединица у III поглављу своје најобимније књиге, поглављу под насловом „Проучавање књижевних дела (примери)”, Николић је обухватио како наративне, епске и драмске (*Сумњиво лице* Б. Нушића¹), тако и ненаративне, лирске наслове. Још у раном приказу петог издања *Методике наставе српског језика и књижевности* као афирмативна су препозната два својства која јој придаје наведено поглавље. Наиме, констатовано је да су у њему дате „методичке студије и пројекти обраде већег броја књижевних дела различитих жанрова” (Бајић 2010: 172), те да су, у исти мах, приложене „интерпретације које су својом узорношћу подстицајне за праксу наставног тумачења” (Бајић 2010: 173). Друга цитирана опаска тим је интересантнија ако се схвати на фону Николићевог става према методици као нормативној дисциплини, става који је неретко вариран на страницама његове *Методике наставе књижевности и српског језика* – он је није видео као збир аподиктичких налога или супериорних препорука за праксу, него као теоријски заснован, али по природи стваралачки кореспондент пракси.

¹ Интересантно је приметити у којој мери је поступак истицања „стваралачке историје дела”, као полазиште Николићеве интерпретације Нушићеве комедије, био инспиративан за начин на који је драмски текст у настави, а на примерном делу опуса истог аутора, промишљала Н. Станковић Шошо (в. Станковић Шошо 2019).

Надовезујући се на ову оцену, из данашње перспективе примећујемо да су многе интерпретативне могућности у оквирима методике наставе књижевности отворене, између осталог, услед подстицаја који је дао Николић, тако да су се методичка истраживања разгранала, а упоредо с њима је, кроз неколико деценија, знатно побољшан и статус методике наставе књижевности (и српског језика) као универзитетског предмета.

У приступу романима у поглављу које разматрамо, међу којима су углавном они од класичне вредности у оквирима међуратног и зрелог модернизма јужнословенских књижевности (*Сеобе* Милоша Црњанског, *На Дрини ћуприја* Иве Андрића, *Лелејска јора* Михајла Лалића, *Дервиш и смрт* Меше Селимовића), Николић демонстрира колико је продуктивно при „откључавању” круцијалних аспеката књижевног света у настави одабрати једно деоминантно теоријско гледиште, али у вези са њим неговати „синхрони методолошки плуралитет” (Николић ⁶2012: 406).

Ова синтагма среће се у опису трочаса тумачења најпознатијег романа Црњанског и сасвим је поткрепљена редоследом методичких радњи и описа наставних ситуација којима се не открива тек симболички потенцијал мотивике у причи о Вуку, Аранђелу и Дафини Исакович, него и референцијалност те симболике у различитим културно-историјским климама у којима се роман рецепира. Одатле се у наставном контексту структуралистичко-семиотско становиште огледа у, на пример, подстицању ученика да препознају значења која у роману носе просторне одреднице и просторни односи (горе и доле; равница, баре, колиба, небо и звезда итд.). Овакве сугестије каткад говоре у прилог квалитету знања који данас одговора предметним образовним стандардима са напредног нивоа², тако да није тешко приметити да Николић предложене методичке поступке имплицитно саображава акцелеративном моделу рада са одељењем.

Укључивши широку проблематику у приложене задатке за истраживачко читање (поредиве са распоном и садржајношћу истраживачких задатака за обраду романа *Дервиш и смрт* (Николић ⁶2012: 478–481)) и предочене ситуације дискутовања на часу, Николић је показао како се наставниково добро познавање традиције херменеутичког читања књижевног дела може функционализовати у склопу најнепосредније сарадње са ученицима. Прецизније, скретањем пажње на слојевитост естетских знакова у Црњансковим *Сеобама*, у предложеној наставној интерпретацији повезани су у складну целину кључни елементи њихових естетских вредности, превасходно идејни донети, карактеризација

² О уделу и важности стандарда ученичких постигнућа у образовању ученика види: Мркаљ 2022: 57–66.

ликова и њихови светоназори, а према томе и импликације ових елемената на стилску раван текста. Исход оваквог опредељења је испуњеност вероватно најкрупнијег наставног циља који испоставља роман *Сеобе* као предмет тумачења у учионици – учениково препознавање, али и доживљавање ефеката лиризације историјске, односно епске грађе.

Склоност према семиотским гледиштима наш методичар наставе испољава и у односу према најчувенијој романескној хроници у јужно-словенској књижевности – Андрићевом роману *На Дрини ћурија*. Међутим, уважавајући оно што је у жанровском смислу у роману постулирано, као и поетичке токове који га одређују, Николић конкретан семиотски приступ на изврстан начин супротставља начелно истородном приступу *Сеобама*. Колико овом историјском роману пристаје предзнак *лирски*, толико Андрићевом пристаје подразумевани предзнак *еписки*, надаље и *хроничарски* и *новелистички*. Из овог разлога је у приложеном приступу Андрићевом роману структуралистичка оса бинарних опозиција везана за композицију наратива, за његово хроничарско устројство, за „структуру уметничког простора” (Николић⁶ 2012: 440), тачније за појединости у описима и епизодама из романа. Укратко, поетика књижевног текста диктира теоријско исходиште за реализацију наставне јединице, односно за плодотворно одабирање чинилаца обједињавања аналитичко-синтетичког рада на тексту. Треба рећи још и то да Николићева гледишта на роман у настави умногоме кореспондирају са уопштавањима до којих је, методички проучавајући епiku као књижевни род, дошао, као што знамо, Драгутин Росандић (в. Росандић 1973: 9–45). Осим тога, оно што је Росандић подразумевао под интерпретативно-аналитичким наставним системом (в. Росандић 2005: 204–205) сасвим целисходно се огледа у горе коментарисаним приступима романескним остварењима.

Узгредно, ваља уочити како је знаковита и истоврсна научна компетенција, а као саставни део методичке обучености, за какву су се у својим студијама залагали Николић, Драгутин Росандић, али и Павле Илић и Вук Милатовић, будући да су они у завршним деценијама прошлог века, настављајући рад својих значајних претходника (поменимо само Илију Мамузића и Радмила Димитријевића), тежњом ка систематизацији методичких знања и искустава допринели аутономизацији или својеврсној валидацији методике наставе српског језика и књижевности као научне дисциплине. Наслеђе оваквог опредељења приметно је и у актуелним методичким истраживањима.

Важност категорија *проблемској* и *стваралачкој* у савременој настави Милија Николић је препознао и практично разрадио у интерпретацијама народне баладе *Хасанагиница* и, узмимо за пример, приповедака *Мрачајски пројато* Петра Кочића и *Први ћућ с оцем на јушрење* Лазе Лазаревића. Поступност са којом је изложен, промишљан и, заиста ус-

ловно речено, решен гласовити литерарни проблем на ком почива *Хасан-наџиница* – а у питању су рефлекси традиције на судбину једне жене која јој се повинује, па ипак у оквирима исте страда – није преоптерећена стручном методологијом. Она би, наиме, из свести и доживљаја ученика одстранила универзалност, готово алегоричност епског сужеа и интензивну лирску осећајност која карактерише песму. Ова дихотомија песме се, у складу са Николићевим предлогом, да приказати својеврсним планом текста, обликованим у две колоне, по принципу *за сваки догађај артикулисано адекватно осећање*, што комплементира структуралистички заснованој методичкој радњи. Тиме је осигуран бољи увид ученика у сложену и сузбијену драму насловне јунакиње, условљену мотивацијом и поступањем Хасанаге и Пинторовић бегу, драматику која извире из неумитности догађаја (епски пол) и унутрашњих превирања (лирски пол). Све ово могуће је захваљујући прецизним наставним циљевима, побројаним на другом месту у Николићевој књизи (Николић ⁶2012: 24–25).

Међузависност уметничког садржаја и форме, као базична прекупација формалиста и структуралиста, али и представника феноменолошке школе и стилистичке критике, плодоносна је стручна платформа са које се приступа и Кочићевој приповеци *Мрачајски њрошо*. Повлашћеност форми приповедања у остваривању поменуте кохеренције у овом Кочићевом делу, с добрим разлогом је за импликацију у Николићевом наставном тумачењу имала отварање простора за проблемски приступ у настави. Своју пуноћу он, дакако, поприма изведеним разматрањем једног од најупечатљивијих психолошких портрета које је изнедрила наша проза модерне. Иста тенденција запажа се у, с наставним контекстом усаглашеним, чиниоцима (лингво)стилистичке критике³ захваљујући којима Николић разоткрива знатан уметнички квалитет дијалога у Лазаревићевој приповеци „Први пут с оцем на јутрење” (в. Николић ⁶2012: 492–497). Овај сегмент приложене интерпретације комплементира вишеобразности поетике Лазе Лазаревића, такве да су у њој запажени и антиципаторски наноси модернистичког писма, што треба сагледавати у светлу фазе дезинтеграције реализма, што смо већ дигресивно коментарисали осврћући се на Николићеву рану научну књигу. Посматрано кроз најужу „оптику” предметне методике наставе, ова интерпретација додатно је утемељена у унутарпредметним, међуобласним корелацијама (Књижевност–Језик), што је доказ равномерном уважавању онога што налажу теоријска и практична димензија наставе, односно начело јединства једне и друге.

³ О унутарпредметним корелацијама (Језик–Књижевност) и конкретизацији лингвостилистичких разматрања у школској пракси видети: Николић 2018.

Песничка остварења која је Николић обрадио као наставне јединице говоре у прилог његовом посебном интересовању за модернистичке ауторске поетике. Сходно томе, он се није либио да вишезначност и нијансираност контекстуализованих и деконтекстуализованих значења која носе песме, на пример, Стевана Раичковића (*Камена усјаванка*), представи у наставној функцији као богатство савременог лирског израза. Тако је изражајност подједнако успешно проналазио како у садржинском и значењском, тако и у формалном, чак граматичком домену текста (в. потенцијал који је препознат у осврту на улогу искључне реченице и прилога *и*ако у Дучићевим *Јаблановима*). У таквим пасажима Николић открива могућности наставном окружењу прилагођене формалистичке и структуралистичке методологије, али и close reading-а, те би за неко опсежније истраживање књижевнотеоријских засада у Николићевој методичкој теорији и пракси било интересантно проценити уплив традиције америчких новокритичара. Мањак биографизмом или историзмом предозначених интерпретачивних приступа лирици сам по себи призива ову могућност. У исти мах, важност читалачког доживљаја никако није потцењена, а често је саставни део истраживачких подстицаја који се предвиђају за ученике, што Николић, на пример, истиче поводом обраде песме *Полудјела ишица* Добрише Цесарића, у којој је увођење антрополошке проблематике немогуће без снажног утиска ученика (Николић 2012: 594). Премда сама песма одавно не представља школско градиво, начин на који је наш методичар наставе учинио приступачнијима њена дубља значења, заводљиво скривена иза језичке „проходности” и, наизглед, наивности израза, данас може бити узорна за читање сродних поетских остварења са ученицима.

3. Закључни осврт

Спремност да се специјалне методе равноправно са обавештајним и општим уводе у наставну праксу Николић је испољио и у домену методике наставе језика. Штавише, осврт на овај аспект његовог опуса открива занимљиве подударности са његовим третирањем књижевног текста у настави, односно теоријских, али и функционалних појмова и термина чију употребу образовни циљеви наставе изискују. Представљајући у најкраћем Николићев рад „Језик и метајезик у настави и уџбеницима српског језика”, придодат издању *Методике наставе српског језика и књижевности* из 2010. године, Зона Мркаљ запажа да су у њему тематизоване „везе између народног и стручног језика метајезика” (Мркаљ 2016: 183), да је „расправљано о употреби домаће и стране терминологије у настави” (Мркаљ 2016: 183), али и да је размотрена „корисна упо-

треба екстремног метајезика, презасићеног терминима” (Мркаљ 2016: 183). Сродне Николићеве преокупације, неретко оријентисане према акцелеративном поступању у раду са ученицима, запажају се, дакле, и у његовим студијама из домена методике наставе књижевности.

Ипак, у његовој методичкој обради се, поготову држећи на уму поглавља монографије у којима се излажу и објашњавају начелна достигнућа наставне теорије и праксе у предметној области Књижевност, подразумева учениково интензивно емоционално и мисаоно учешће у естетским ефектима књижевног текста, али увек и са читалачким ужитком као циљем. Овај захтев рецепционистичке методе посебно долази до изражаја на примеру проучавања конкретних лирских текстова – од којих смо неке коментарисали у овом раду. Индивидуална читалачка очекивања, импресије, оцене и ставови ученика у различитим етапама сусрета са поезијом тако су у интерпретацијама које Николић прилаже услов за афирмацију других, за појединачне наставне интерпретације нужних стручних експликација. И у приступу наративним остварењима се примећује ово усмерење, а каткад оно преузима прекретничку улогу у структури истраживачког дијалога на часу, као што је случај са „појачавањем радозналости и нестрпљења” приликом проучавања епизода у Кочићевом *Мрачајском њроши* (Николић⁶ 2012: 506–507)).

У закључку овог, нужно сведеног прегледа наставне и интерпретативне методологије коју је Милија Николић завештао данашњим теоретичарима и практичарима наставе књижевности, можемо издвојити преовлађујућу верност иманентној критици, то јест методологијама унутрашњег приступа. За такав увид било нам је довољно разматрање изабраних интерпретација из трећег поглавља Николићевог научног *magnum opus*-a.

Интерполације позитивистичких схватања у наставни контекст, посебно биографизма као једне од њихових изведеница, увек су вишеструко оправдане у Николићевој методичким разматрањима, никада нису самодоволне и несврховите и углавном утичу на бољу мотивисаност ученика, то јест делују као подршка његовој „унутрашњој (фантазијској) чулности”⁴, враћајући га, напослетку, на имплицитна својства књижевног дела. На самом почетку Николићевог научног и практичарског рада, према томе, стоји уверење да се круцијалне методичке радње и наставне ситуације у обради књижевних наставних јединица осмишљавају у пр-

⁴ Из начина на који образлаже овај појам, односно аргументује значај процеса актуелизовања уметничког текста у свести ученика, открива се Николићева концепција у вези са теоријским премисама – овде рецепционистичким – и њиховим „пресељењем” у наставну праксу. Фантазијска чулност тако је, на пример, блиска збиру корелата о којима Волфганг Изер пише као о предуслову интеракције у процесу читања, захваљујући којој је „читалац у стању да се 'укрца' у текст” (Iser 2003: 144) .

вом реду с обзиром на поетичке законитости и стваралачке подстицаје који су сабрани у текстовима и ауторској имагинацији. Откривалачки импулс је тај који, сходно реченом, треба да води и наставника и ученика у њиховој сарадњи на часу.

ЛИТЕРАТУРА

- Бајић 2010:** Љ. Бајић, Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике, *Књижевности и језик*, LVII/1–2, 171–175.
- Bužinjska/Markovski 2009:** A. Bužinjska, M. P. Markovski, *Književne teorije XX века*, Beograd: Službeni glasnik.
- Живковић 1994:** Д. Живковић, *Европски оквири српске књижевности V*, Београд: Просвета.
- Iser 2003:** W. Iser. Proces čitanja: jedan fenomenološki pristup. u: Z. Lešić (ur.), *Nova čitanja: poststrukturalistička čitanka*, Sarajevo: Buybook, 141–158.
- Илић 2003:** П. Илић, *Српски језик и књижевности у наставној теорији и пракси: методика наставе*, 3. изд., Нови Сад: Змај.
- Милатовић 2011:** В. Милатовић, *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави*, Београд: Учитељски факултет.
- Мркаљ 2016:** З. Мркаљ, Методички цветник (*Методички цветник*, зборник репрезентативних радова одабраних српских методичара, из области методике наставе српског језика и књижевности. [Приредила Зона Мркаљ], Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске, 2016, 336 стр., 23 cm), *Прилози настави српског језика и књижевности: часопис Друштва наставника српског језика и књижевности Републике Српске*, V, 2016, 181–195.
- Мркаљ 2022:** З. Мркаљ: *Изазови савремене наставе Српског језика и књижевности и традиционалне вредности*, Београд: Klett.
- Николић 1973:** М. Nikolić, *Forme pripovedanja u umetničkoj prozi Laze Lazarevića*, Beograd: Naučna knjiga.
- Николић⁶ 2012:** М. Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике.
- Николић 2016:** М. Николић, Могућности примене лингвостилистичког приступа наставним садржајима из правописа у средњој школи, *Прилози настави српског језика и књижевности: часопис Друштва наставника српског језика и књижевности Републике Српске*, V, 2016, стр. 79–93.
- Росандић 1973:** D. Rosandić, Metodичке osnove za interpretaciju epskog djela u osnovnoj školi. u: F. Bukić, M. Delić i dr., *Metodički pristup književnomjetničkom tekstu – roman*. Sarajevo: „Veselin Masleša”, 1979, 9–45.
- Росандић 2005:** D. Rosandić, *Metodika književnoga odgoja*, Zagreb: Školska knjiga.
- Станковић Шошо 2019:** Н. Станковић Шошо, *Књижевно дело Бранислава Нушића у настави*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Стакић 2002:** М. Стакић, *Стручне методе у настави књижевности*, Чачак: Легенда.

Milan D. Vurdelja

CREATIVE ACTUALIZATION OF SPECIAL TEACHING METHODS
IN MILIJA NIKOLIĆ'S INTERPRETATIVE METHODOLOGY

Summary

The paper discusses the share of professional teaching methods in the interpretations of literary works that are included in the integrative monograph *Methodology of Teaching Serbian Language and Literature* by Milija Nikolić. As one of Milija Nikolić's fundamental and often reasoned scientific positions concerns the necessity of basing the methodology of teaching literature on the verified and fruitful achievements of literary theory and criticism, the research will include the author's implicit views on the benefits, scope, and necessary limitations of such a methodology in the teaching process. This implies gaining insight into Nikolić's thoughtful and adequate selection of literary theoretical approaches (semiotic, phenomenological, receptionist, etc.) to texts of different genres, and in teaching situations intended for students who differ in age, prior knowledge and abilities. The analysis of Nikolić's methodical approach to the prose of Miloš Crnjanski, Ivo Andrić, Laza Lazarević, Petar Kočić and a few other authors should emphasize the tendency towards correlative behavior, posing and solving literary problems, and encouraging students' creativity.

Key words: professional methods, methodology of teaching literature, Milija Nikolić, creativity in teaching, literary problem, interpretation, hermeneutics.